

# EDICE VZPOMÍNEK ZDENY MAŠÍNOVÉ

*Patrik Daniček (ed.)*

## 1 Úvod

V následujících odstavcích jsou publikovány vzpomínky Zdeny Mašínové ml.,<sup>1</sup> dcery generála in memoriam Josefa Mašína. Rod Mašínů se významným způsobem zapsal do dějin Československa 20. století.

Josef Mašín se jako legionář zasloužil o vznik samostatné republiky a aktivně vystupoval v protinacistickém odboji. Jeho synové se ještě jako malí chlapci částečně rovněž podíleli na protinacistické rezistenci, nicméně jejich hlavní činnost probíhala o několik let později v odboji třetím, protikomunistickém. Zdena Mašínová ml. se kvůli svému fyzickému postižení odboje neúčastnila, handicap, s nímž se narodila, ji několik let znemožňoval i běžný život.

Vzpomínky Zdeny Mašínové ml. by tak měly sloužit nejen jako vzpomínky pamětnice doby druhé světové války, poválečného období a smutných padesátých let, ale také jako subjektivní pokus o doplnění obrazu hrdiny protinacistického odboje a člověka, jenž byl přes rok krutě týrán, mučen a následně popraven, generála in memoriam Josefa Mašína.

## 2 Okolnosti a popis vzniku rozhovorů

Paní Zdenu Mašínovou ml. jsem poprvé telefonicky kontaktoval po mém návratu z USA v září 2015, kde jsem mj. navštívil bratra Zdeny Mašínové ml., pana Josefa Mašína ml. Josef Mašín ml. mi dal na svou sestru kontakt, díky kterému jsem si domluvil osobní schůzku. Naše osobní setkání proběhlo v říjnu 2015. Během tohoto setkání jsem uskutečnil rozhovor, jenž se stal

---

<sup>1</sup> Zdena Mašínová (7. 11. 1933 Praha) je nejmladším potomkem generála Mašína. Její život byl poněkud odlišný od životních osudů obou bratrů. Kvůli svému fyzickému postižení absolvovala ve 30. letech celou řadu operací a rehabilitací. Na odbojové činnosti se nepodílela, byla však po útěku bratrů komunistickým režimem s celou řadou dalších osob vězněna. Po propuštění z vězení byla až do roku 1989 sledována StB a perzekvována rozličnými způsoby. V současné době žije v Olomouci a snaží se na několikasetletém starém rozpadlém statku rodu Mašínů, jež v nedávné době po několika desítkách let vysoudila, vybudovat důstojnou památku svého otce. Životní data byla získána na základě autorova osobního rozhovoru se Zdenou Mašínovou. Archiv autora.

součástí mé bakalářské práce, kterou jsem v červnu 2016 obhajoval na Historickém ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Zdena Mašínová ml. zavzpomínala na historii své rodiny, a to jak rodiny Mašíků, tak rodiny Nováků. Dále vyprávěla o setkání jejich rodičů a následné svatbě, o třicátých letech, kdy se svými staršími bratry jako malá s fyzickým postižením dolních končetin vyrůstala v Dolní Liboci v Praze, kde její otec sloužil v ruzyňských kasárnách. I přes bolestivé vzpomínky na druhou světovou válku hovořila o první polovině čtyřicátých let, kdy se celá rodina, z důvodu činnosti jejího otce, pravidelně stávala obětí razíí Gestapa a její matka byla také uvězněna. S těmito raziemi souviselo i nucené vystěhování a častý hlad, jež byl mírněn dodávkami potravin z jejich statku, jenž byl tehdy propachtován třetí osobě. V poválečných letech se díky motákům, které jim otec ve vězeňské cele zanechal, dozvěděla pravdu o jeho osudu a své vyprávění zakončila popisem druhé poloviny 40. let a snahou její matky o to, aby byla památka a zásluhy jejího otce oceněny. Na závěr popsala svůj nelehký život v době komunismu a také několik desítek let dlouhý spor se státem o to, komu bude statek rodu Mašíků patřit.

Zdenu Mašínovou ml. jsem kontaktoval ještě jednou, a to v dubnu 2016. Během tohoto setkání jsem se doptal na některé detaily a nejasnosti, jež během vytváření mé bakalářské práce vyvstaly. Výsledek našich rozhovorů je prezentován v mé bakalářské práci *Josef Mašík (nejen) očima potomků*.<sup>2</sup>

### 3 Vyprávění Zdeny Mašínové ml.

#### 3.1 Úvod

Nejmladší ze tří potomků generála Mašína, Zdena Mašínovou ml., čekal poněkud jiný osud než její dva starší bratry. Na těžké chvíle, které jí život přichystal, se připravovala již od dětství. Narodila se s vrozenou pohybovou vadou dolních a částečně horních končetin, v důsledku čehož byla až do osmi let nepohyblivá a odkázána na druhé.

Na „tatička“ má jen několik málo jasných, nicméně vzácných vzpomínek ze svého dětství. Rozšířit jejich množství znemožnila německá okupace a následná otcova ilegální činnost v odbojové skupině „Tři králové“.

Jak sama tvrdí, boj proti totalitě se v rodině Mašíků bral jako samozřejmost, a tak nástup komunismu v podstatě znamenal pokračování v odbojové činnosti, kterou její otec započal již v roce 1939 a na konci druhé světové války také její bratři.

<sup>2</sup> DANÍČEK, Patrik: *Josef Mašík (nejen) očima potomků*. FF MU Brno 2016 (nepublikovaná bakalářská práce).

Po několika desítkách let vzpomíná na to, jak si otce pamatovali jeho spoluobojovníci a kolegové, a také na málo známé detaily, které jí matka vyprávěla, např. v souvislosti s jejich seznámením a životě v Praze v raném období třicátých let.

V dospívání již musela Zdena Mašínová ml. čelit kruté realitě života. Po-válečná bída, chaos a také zpočátku marná snaha dozvědět se, jestli je otec naživu či nikoliv, byla vystřídána objevením motáků jakožto pomyslné ot-covy závěti. Smrt otce ji jako mladou samozřejmě zasáhla, nicméně si uvě-domuje, za jaké hodnoty její otec položil život a jeho význam v rámci boje za osvobození Československé republiky.

Otcův odkaz staví velmi vysoko a domnívá se, že bez něj by odboj obou bratrů v padesátých letech možná ani nevznikl. Zdena Mašínová ml. je jen velmi lehce věřící člověk, ovšem když se v roce 1953 poprvé dozvěděla o na-konec šťastném přechodu hranic svých bratrů a Milana Paumera, věřila, že nad nimi otec po celou dobu bděl.

Období padesátých let bylo provázeno represemi v souvislosti s činností a útekem bratrů a také zhoršujícím se zdravotním stavem její matky, jenž vyvrcholil v následnou smrt.

Až do roku 1989 byla paní Zdena vystavena špehování, omezení osobní svobody a pronásledování, aby po pádu komunistického režimu zjistila, kým skutečně byli někteří její „přátelé“.

V současné době bydlí v Olomouci, paradoxně přímo naproti jednoho ze svých bývalých vězení, a po více než čtvrt století od pádu komunistického režimu je velmi zklamaná, zejména tím, do jaké míry se (dle jejího názoru takzvaná) demokracie v České republice vyvíjí. Má obavy o další generace, aby nemusely prožít to, co prožila generace její.

### 3.2 Olomouc, 31. 10. 2015

Pocházím z rodiny bývalého československého důstojníka, generála Josefa Mašína in memoriam. Historie naší rodiny se datuje od konce dvacátých let 20. století, kdy náš otec uzavřel sňatek s naší matkou.

Otec pocházel ze starého selského rodu na Kolínsku, který v obci Lošany u Kolína několik set let hospodařil. Mašínovi většinou měli deset až čtrnáct potomků, ale mým prarodičům se narodilo dítě až po 12 letech manželství, a to jediné – můj otec Josef. Dědeček se tak nakonec dočkal svého dědice, jelikož bylo pravidlem, že statek přebíral ten nejstarší syn a případné ostatní sourozence vyplácel.

Za první světové války sloužil v československých legiích a domů se vrátil s několika vyznamenáními.

Po krátkém hospodaření na rodném statku se na počátku dvacátých let vrátil do armády. Jednou z prvních štací mého otce byla posádka v pevnosti v Olomouci. Když vystoupil na nádraží a šel s ostatními přes železný most, řekl mu jeden z jeho společníků o pověsti, která se ve městě tradovala. Kdo prý přejde vysoký oblouk mostu, aniž by spadl do řeky Moravy, se do Olomouce už nevrátí. Otec oblouk bez spadnutí přešel, a nejen, že se do Olomouce ještě vícekrát vrátil, našel si zde i svou životní partnerku.

Můj dědeček Leopold Novák přišel do Olomouce s babičkou Emou na konci 19. století. Jelikož byl hrdým Čechem a velkým vlastencem, stal se jedním ze zakladatelů České obce sokolské v Olomouci. Zde vlastnil stavební firmu a působil jako inženýr-geometr. Schopným vedením vytvořil úspěšný podnik, jenž prováděl stavební činnost v podobě meliorací řek či stavby silnic.

Již od 19. století v Olomouci fungoval také slavný Národní dům. Jeho funkce byla v podstatě stejná i z mých poválečných vzpomínek. Scházela se zde česká mládež, která chodívala na tzv. čaje. Také se zde tancovalo a mladí lidé se seznamovali. No, a chodívali sem samozřejmě i mladí důstojníci.

Vojská uniforma však byla paradoxně problém, jelikož pro moji matku byl vztah s vojákem nemyslitelný.

Bylo to z toho důvodu, že její starší bratr, můj strýc Ctibor,<sup>3</sup> měl jako nejstarší syn převzít po svém otci stavební podnik. Místo toho se však přihlásil na Vojskou akademii do Hranic. Po roce přišel domů dopis, oznamující,

<sup>3</sup> Ctibor Novák (\*25. 10. 1902 Praha – †2. 5. 1955 Praha) se na rozdíl od svého švagra Josefa Mašína pro svůj nízký věk bojů v první světové válce neúčastnil, ovšem již na počátku dvacátých let podal přihlášku do československé armády. Jako voják sloužil až do konce roku 1938, poté se nechal jako špión československé armády najmout jako překladatel v Berlíně. V září 1939 provedl ve spolupráci s domácím odbojem bombové útoky na důležité nacistické úřady v Berlíně a vzápětí se vydal zpět do Protektorátu, aby odešel na Západ. Při překročení rakousko-jugoslávských hranic však byl chycen a zbytek války strávil na Pankráci a v německých káznicích. Po návratu do Československa v květnu 1945 působil jako voják čs. armády dalších pět let, např. ve funkci velitele internačního tábora na Jesenicku. Jeho působení v armádě však bylo často provázeno zdravotními a léčebnými dovolenými, jež způsobily následky věznění. Na počátku padesátých let působil také jako recepční či trafikant, a to až do svého zatčení v roce 1953 z důvodu útěku synovců – bratrů Mašíků a členů jejich skupiny. Následující dva roky strávil ve vězení a stal se obětí procesu právě se skupinou bratrů Mašíků. StB byl označen za hlavního rádce a „mozek“ celé skupiny, a tak byl společně s Václavem Švédou a Zbyňkem Janatou odsouzen k smrti a 2. května 1955 popraven. K jeho osudům viz VHA, Kvalifikační listiny Ctibora Nováka; Archiv bezpečnostních složek v Praze (dále jen ABS), fond V-MV, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy, série Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy MV; DANÍČEK, Patrik: *Osobnost Ctibora Nováka a jeho odbojová činnost*. FF MU Brno 2019 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

aby se můj dědeček okamžitě dostavil ve vážné věci ke generálovi, jenž v hranické akademii velel. Místo něj však přijela rázná babička Ema, což nikdo nečekal.

Velitel jí sdělil, že se její syn chce zastřelit a všichni očekávali srdceryvné scény. Babička si však nechala Ctibora předvolat a řekla mu: „Borku, kdo chtěl do akademie? Ty jsi chtěl do akademie. Buď to doděláš, nebo se zastřel. Děkuji a na shledanou.“ Omráčení vojáci jen nevěřičně zírali...

Strýc si nakonec vybral první „možnost“, a tak musela nedobrovolně převzít podnik moje maminka.<sup>4</sup> Ta však měla uměleckou duši. Byla nesmírně nadaná hudebně, výborně hrála na klavír a nádherně kreslila. Přirozeně tedy chtěla jít na akademii výtvarných umění nebo na konzervatoř.

Babička však rozhodla pro studium techniky. Maminka školu nakonec v roce 1929 dodělala a stala se první ženou v republice, které byl udělen titul inženýrky geometrie.

V době, kdy se vrátila ze studií v Praze, se v Olomouci objevil důstojník Josef Mašín. Stále se však tradovalo, že slečna Nováková je tabu, že si vezme nějakého inženýra a spolu převezmou a povedou rodinný podnik. Otec byl v té době převelen do Českých Budějovic a za nějakou dobu do Prahy. Matce tehdy přišel dopis, v němž se otec tázal, jestli by byla tak laskava a sešla se s ním. Matka na „rande“ jela a otec jí na úplně první vzájemné schůzce řekl: „slečno, já nemám zájem na dlouhé známosti, chcete si mě vzít?“ A ona řekla ano.

Problém byl v tom, co na to řeknou rodiče, až přijedou k Novákům domů. Ale paradoxně první osobou, která se do otce celoživotně zamilovala, byla babička Ema.

Otec byl velmi charismatická a přímá osoba, což „obměkčilo“ i jinak nesmlouvavou babičku.<sup>5</sup> Spolu pak z důvodu otcova převelení bydleli v Praze v Břevnově, a když se otec stal velitelem ruzyňských kasáren, tak se znovu přestěhovali, tentokrát do gázistických domů v Libocké ulici v Ruzyni.

<sup>4</sup> Zdena Mašínová st. (\*20. 5. 1907 Olomouc – †12. 6. 1956 Pardubice) pocházela ze stavitelské rodiny, jež na počátku 20. století přesídlila do Olomouce. S Josefem Mašínem se seznámila právě v Olomouci koncem dvacátých let. Během jeho pobytu v ilegalitě jej všemožně podpořovala. Po konci druhé světové války se snažila o adekvátní uctění památky svého manžela, ovšem často narážela na neochotu a politikaření. V padesátých letech byla v důsledku útoku svých synů, Milana Paumera, Václava Švédy a Zbyňka Janaty již těžce nemocná uvězněna a zemřela v roce 1956 v ženské věznici v Pardubicích. Viz MAŠINOVÁ, Zdena – MARTIN, Rudolf: *Čtyři české osudy. Tragický úděl rodiny Mašínovy*. 2. vyd. Dolní Kounice 2018.

<sup>5</sup> Babička Ema řekla Josefovi, že dceru Zdenu nevychovala, aby „drhla podlahu a prala plenky“. Slíbil jí, že vždy dohlédne na to, aby měli pomoc v domácnosti. MASIN, Barbara.: *Odkaz: prapdivý příběh bratří Mašínů*. Praha 2005, s. 32.

Tím také padla možnost, že by matka převzala rodinný podnik. Dědeček Leopold byl olomoucký radní zastupitel, a jelikož se již dále o firmu starat nemohl ani on, prodal ji, a v Olomouci koupil různé domy. A tak byla uspořádána velká svatba.

Zanedlouho, v srpnu 1930, se jim narodilo první dítě, nejstarší syn Ctirad.<sup>6</sup> Po necelém roce a půl se narodil můj druhý bratr, Josef<sup>7</sup>, ale v listopadu 1933 „přišel malér“.

Otec vždycky napůl s humorem říkal, že jako dělostřelec musí mít sedm kluků-dělostřelců, tak akorát k obsluze kanónu. Narodila jsem se však já – děvče, a ještě s vrozenou pohybovou vadou. V důsledku toho rodiče navštívili tehdejší kapacitu v oboru ortopedie, profesora Zahradníčka, který však řekl, že se s mým stavem už nic moc dělat nedá, a že budu pravděpodobně celoživotně odkázána na vozík.

Naštěstí se nějaký otcův kolega-lékař rodičům zmínil, že ví ještě o jednom odborníkovi v oblasti ortopedie, ale že to je profesor na německé ortopedické klinice v Praze na Karlově náměstí vedle Faustova domu, tudíž Němec.

Matka s otcem si z počátku z důvodu nástupu nacismu takovým krokem nebyli jistí, nicméně láska k dceři byla silnější. Profesor Carl Springer jim na klinice sdělil, že až mi budou dva roky, tak ať se mnou přijdou, a že

<sup>6</sup> Ctirad Mašín (\*11. srpna 1930 Olomouc – †13. srpna 2011 Cleveland) byl nejstarším dítětem generála Mašína. Spolu se svým bratrem se ještě jako mladí chlapci podíleli na protinacistickém odboji skryváním partyzánů, díky čemuž se stali nejmladšími držiteli vyznamenání za chrabrost. Ctirad se ještě v roce 1945 podílel jako příslušník 1. čs. praporu Jiřího z Poděbrad na ochraně hranic v Liberci a v roce 1948 absolvoval partyzánský kurz Svazu brannosti. Vzhledem ke svému jménu nebyl na počátku komunistické diktatury přijat na Vojenskou akademii v Hranicích, a tak se zapsal na Fakultu strojního a technického inženýrství ČVUT v Praze. V roce 1951 se účastnil přepadení sluzeben SNB v Chlumci nad Cidlinou a Čelákovících. V srpnu 1952 byl odsouzen za pokus o ilegální přechod hranic ke 2,5 roku vězení a poslán do uranových dolů v Jáchymově. Po amnestii prezidenta Zápotockého ze 4. května 1953 se na počátku října téhož roku rozhodl se svým bratrem Josefem, dále Milanem Paumerem, Zbyňkem Janatou a Václavem Švédou ilegálně překročit hranice a dostat se k americké armádě v Západním Berlíně. Po úspěšném útěku zůstal do konce padesátých let v armádě USA. Poté až do důchodu podnikal. Zemřel dva dny po svých 81. narozeninách v Clevelandu roku 2011. Viz MASÍN, B.: c. d. a NĚMEČEK, Jan: *Mašínové. Zpráva o dvou generacích*. Praha 1998.

<sup>7</sup> Josef Mašín (\*8. 3. 1932 Lošany u Kolína) je mladší syn generála Mašína. Se svým bratrem vystudoval Kolej Jiřího z Poděbrad, a protože také nebyl přijat na Vojenskou akademii v Hranicích, pracoval jako řidič u Správy státních lesů v Jeseníku. Na počátku 50. let se podílel některých akcích odbojové skupiny, kterou se svým bratrem založil. Spolu s bratrem Ctiradem a Milanem Paumerem se mu podařilo prostřílet do Západního Berlína. S Paumerem také společně sloužili do konce padesátých let v americké armádě. Poté také začal podnikat a dlouhou dobu žil v Německu. V současné době žije v Santa Barbaře a stále podniká. Životní data Josefa Mašína byla získána na základě autorova osobního rozhovoru s Josefem Mašínem. Archiv autora.

„do 18 let bude tancovat“. A slovo dodržel. V roce 1935 mi začal dělat dvě operace ročně, ovšem v roce 1939 udělali nacisti z jeho kliniky vojenský lazaret. Na klinice mě držel načerno, a tak jsem celkově absolvovala šestnáct operací a v osmi letech jsem poprvé začala chodit. Nemohla jsem mu na tu dobu být dostatečně vděčná, zvláště když si uvědomím, jak se nacisti zachovali k jeho rodině. Profesor Springer byl totiž německý Žid a kromě něj byla celá jeho rodina zplynována. On byl „ušetřen“, aby dával dohromady zraněné vojáky z fronty.

Tak jsem střídala pobyty mezi klinikou a domovem.

V době otcovy vojenské služby ve třicátých letech na otce každé ráno čekal před domem krásný kůň s vojákem, s nímž odjížděl do kasáren. Otec byl dobrý jezdec a jezdeckví byla jeho záliba. Já jsem sedávala u okna a mávala jsem na něj. To je moje nejčastější vzpomínka.

Náš otec na nás byl přísný, ale spravedlivý. Moji bratři navíc byli poměrně temperamentní a vždycky organizovali různé divoké hry, když si hráli s ostatními dětmi.

Jelikož jsem nebyla pohyblivá, většinou jsem je sledovala z kočárku, chodit jsem, jak jsem již zmínila, začala až v osmi letech. Nicméně musela jsem s dětmi přijít nějak do kontaktu, protože mám na otce ještě jinou silnou vzpomínku.

Jednou navečer u nás někdo zazvonil a naše služebná šla otevřít. Zavolala na otce, aby přišel do haly, že jej někdo čeká. V hale stál pán a držel za ruku malé děvče. Pozdravil a otec ho pozval dále. Já jsem tam byla s babičkou Mašínovou.

Otec se zeptal, co se stalo, a když mu pán odpověděl: „pane podplukovníku, Vaši hoši zmlátili naši Evičku“, jen se otočil a zavolal na oba bratry. Ctirad s Josefem se přišourali a otec se jich zeptal, proč bili to děvče. A jeden z nich prohlásil: „ona nadávala naši Nendě, že je kulhavá“. V ten moment ten pán, jenž pracoval jako místní holič, dceru popadl, přehnul přes koleno a naplálal ji na zadek. Poté jen řekl „děkuji Vám pěkně“ a odešel. Bratři mě jenom bránili, a díky tomu je otec samozřejmě nepotrestal.

Matně si také pamatuji, jak se otec v polovině března 1939 vrátil z kasáren, když odmítl splnit rozkaz ustoupit a odevzdat kasárna Němcům. Měl strhané výložky a byl celý rozčilený. Tehdy se také s matkou rozhodl, že bude bojovat dál.

Moje matka byla strašně hodná a všichni ostatní byli pro ni také hodní. Byla umělecká duše, která částečně žila v jiném světě. Otec u ní někdy i hodiny sedával, když hrávala na klavír. Nikdy neřekla o nikom nic ošklivého. Tradovalo se, že otec o ní říkal, že jí každý „opije rohlíkem“. Ale právě těchto

vlastností si u ní vážil. A ona si byla jistá jeho vztahem k ní. I přesto, že byl velmi pohledný a charismatický, nikdy u ní nevystal důvod k žárlivosti.

Šťastné manželství rodičům trvalo jenom devět let, protože otec pak s plným souhlasem matky (!) odešel do odboje. A matka byla násilně vtažena do reality...

Začátkem roku 1940 přišel mamince rozkaz, že do 24 hodin musí opustit Prahu. Hodně nám tehdy kromě babičky pomáhala také naše služebná, Marie Neubauerová, jelikož domácnost nebyla malá. Matka byla v dost obtížné situaci, protože absolutně nevěděla, kam jít.

Myslím, že po Josefově porodu měla potíže se srdcem, a tak byla na léčení v Poděbradech, kde se seznámila s jistým stavitelem, který měl rozestavěný rodinný dům. Obrátila se na něj, jestli by jako stavitel nevěděl o nějakém volném domě.

A on jí zrovna ten jeho dům nabídl. Mám to v živé paměti, i když mi bylo jen necelých sedm let. Svými rozměry sice vila, ovšem byla to syrová stavba, a právě z důvodu velikosti ji nešlo pořádně vytopit. Měli jsme jen jedny akumulární elektrická kamna, která na tehdejší zimu absolutně nestačila, a v domě byla pořád příšerná zima. Babička Mašínová zde nastydla, dostala zápal plic a v únoru 1941 umřela.

Otec věděl, že až ho nacisté dopadnou, bude mu zabaven veškerý majetek. Podařilo se mu sehnat odvážného notáře, s jehož pomocí přepsal majetek na nás. Moji bratři dostali každý po třech osminách majetku a já jsem dostala osminy dvě. I když byl můj podíl nejmenší, právě jeho část právně udržela vlastnictví statku v naší rodině. My jsme však na statku nebydleli, až do padesátých let jej měl v nájmu hospodář Jaroslav Macháček. Díky němu jsme za války, a hlavně v době matčina věznění v podstatě neumřeli hladu. Občas nám potají posílal ze statku potraviny, kterých byl ve čtyřicátých letech velký nedostatek.

A bratři navíc na konci války schovávali uprchlíky, tím se nastřádané porce ještě zmenšily. Bratři také jezdili o žních na statek pracovat, nejvíce Ctirad. V padesátých letech byl pan Macháček v rámci rozkulačování označen za kulaka, statek byl „zestátněn“ a myslím, že jeho uvěznili. Spolu s naším statkem byl ukraden i sousední statek, jehož majitelem byl náš strýc. Na tomto statku pracoval i Václav Švéda.

V současnosti se o náš ukradený statek soudím se státem, ovšem je to dlouhý proces. Spory se táhnout několik let a z původně zachovalého statku se v podstatě stala troska. Když započaly v devadesátých letech restituce, dozvěděla jsem se, že otec na nás statek přepsal v tzv. stavu životní nouze

a jelikož jsem ideální vlastník, stát se statkem nemohl bez mého souhlasu manipulovat.

Můj bratr Ctirad od státu, jakým tehdy Česká republika byla, nic nechtěl a spory na nějaký čas utichly. Před pár lety jsem proces obnovila znovu a po téměř marném boji s českou byrokracií mi dal v nedávné době Ústavní soud za pravdu a zrušil rozsudek soudu nižší instance. Tímto krokem jsem se opět přiblížila tomu, že by nám náš statek po několika desítkách let opět mohl patřit.

Statek bych chtěla minimálně zčásti rekonstruovat a udělat v něm památník, který by důstojněji reprezentoval otcovu památku. Každý rok v září se zde také konají pietní akce u otcova pomníčku, který byl na jeho počest v roce 1947 odhalen. Z toho důvodu jsem nechala opravit alespoň barokní vstupní bránu.

Naše matka byla během válečného období několikrát zatčena, a tak se dostala do cely s pozdější obětí komunisty vykonstruovaného procesu, Miladou Horákovou. Dr. Horáková na tom tehdy už byla tak špatně, že se nemohla ani sama obsloužit. Několikrát také přivedli k jejich cele našeho otce, protože doufali, že pohledu na ni a s vědomím, že je už zatčena i ona, podlehne.

Během matčiny nepřítomnosti u nás proběhla další razie Gestapa a tentokrát to bylo vážné. Naše služebná dostala příkaz, aby nás – děti připravila k transportu. Ta však Gestapu řekla, že ona je jen zaměstnanec a že děti může předat jen za přítomnosti rodiny a zatelegrafovala do Olomouce babičce Emě. Ta okamžitě přijela a zapůsobila na Němce svým vystupováním.

Mluvila německy a navrhla jim, aby jí děti čtvrt roku ponechali, že děti budou vychovávány v duchu německém. Ona sama měla matku Němku a to na Němce platilo. Díky tomu byli Ctirad i Josef zachráněni před „převýchovou“ někde v říši a já před zplynováním.

Matku z vězení na chvíli propustili krátce po Heydrichiádě a hned poté ji zavřeli do Malé pevnosti v Terezíně. A jelikož za okupace nemohly být v domácnosti dvě ženy či více osob, byla naše služebná poslána do Říše jako totálně nasazená. Starat se tak o nás měla naše babička Ema.

Po smrti babičky Mašínové v únoru 1941 nás otec naposledy navštívil. Já i moji bratři jsme tu noc spali v jednom pokoji a já se najednou probudila. Pro mě to byl velmi hluboký zážitek, na který do konce svého života nezapomenu. Otevřela jsem oči a viděla svého otce, jak se nade mnou naklání a hledí mě. A vedle něj stála má matka. Když zjistil, že mám otevřené oči, rychle ustoupil a vzápětí u mě někdo byl. Já jsem začala volat „tatiček“ a hned jsem byla utěšována, že se mi něco zdálo. Ještě si pamatuji, že mezi pokoji jsme

měli takové skleněné zasouvací dveře a v nich jsem viděla, jak otec škvírou nenápadně mizí.

Následující ráno jsem si všimla, že na stole byly hrníčky na kávu nebo čaj, které jsme však používali jen v případě, když k nám přišla nějaká zvláštní návštěva.

Jakmile jsem je spatřila, začala jsem křičet, že mi lhali, že tady jsou ty hrníčky, a že tady tatíček byl. To bylo pro babičku velmi nebezpečné, jelikož jsem se mohla před Gestapem či ostatními dětmi proreknout. Nakonec mi tu vzpomínku rozmluvili, pravdu jsem se dozvěděla až po válce.

Tu noc se také probudil můj starší bratr Ctirad. S ním otec vedl krátký rozhovor, kdy se mu snažil vstřípit, že jako nejstarší musí pomáhat mamince a dávat pozor na své mladší sourozence. Náš bratr byl nejstarší a navíc měl ten ochránářský pud a smysl pro zodpovědnost větší než já s Josefem.

Matka mi jednou sdělila, že těsně před svým opětovným zatčením měla utajenou schůzku s otcem v Praze. Náš otec ji sdělil, že má poslední nabídku, aby odešel do Ruska, že tam taky odcházejí jeho kolegové – generál Píka, generál Příkryl a další vrstevníci z legií.

Sama mi vyprávěla, že jej téměř na kolenou prosila, aby to přijal a odešel, že na domácí frontě nemůže domácí odboj absolutně přežít. A on jí tenkrát řekl, že „do Ruska nikdy“, jelikož na vlastní kůži zažil revoluci roku 1917 a tudíž věděl, jaké věci tam bolševici (a nejen oni) páchali. A díky tomu jsme i my měli informace o tom „pravém“ komunismu.

Na konci otcova života k němu do cely nasadili Vojtěcha Vrnatu, ten však začal s otcem spolupracovat. Otec tak pro nás napsal motáky a jeden z nich ukryl ve veřejích dveří své cely číslo 10. Motáky se tradičně zašivaly do špinavého prádla, které se jednou za čas měnilo. Vrnata napsal do motáku své ženě, že kdyby náhodou nepřežil válku, a ona ano, aby nezapomněla do cely číslo 10 jít, že zde najde poslední vzkaz Josefa Mašína.

Vrnatova manželka byla za války vězněná v koncentračním táboře a když se vrátila po válce domů, pročetla si manželovy motáky. Jenom díky tomu narazila na upozornění, že je ve veřejích jejich bývalé společné cely schován ještě jeden moták od našeho otce. Okamžitě kontaktovala moji matku a spolu se v roce 1946 nebo 1947 vydali na Pankrác. Tak se otcova závěť dostala k nám. Vzhledem k tomu, že oba motáky byly napsány pouze tuhou na klozetový papír a nějaký čas od jejich vytvoření také uplynul, bylo písmo špatně čitelné. Nakonec je matka předala grafologovi, aby písmo obnovil. V roce 1942 k nám došel úmrtní list, oznamující, že náš otec již nežije. Tomu jsme přirozeně nevěřili a až ony motáky pro nás znamenaly v podstatě definitivní potvrzení toho, že náš otec nežije.

Pokud jsem někdy po válce měla možnost potkat například nějaké vojáky z mužstva, jemuž otec velel, všichni o něm hovořili s nesmírným respektem a otce si velmi vážili.

V roce 1946 jsem se přestěhovala k babičce do Jeseníku a zde pokračovala ve studiu na gymnáziu, čímž jsem byla od dění v Poděbradech poměrně odříznuta. Tím pádem se mě v důsledku mé sporadické přítomnosti v Poděbradech a taky mému věku, události let 1945–1948, vztahující se na naši rodinu, spíše netýkaly.

Po odchodu bratrů jsme byli zatčeni a já jsem byla v ponižujících podmínkách vězněna. Naše matka byla převezena do Ruzyně, kde ji nechali 12 měsíců v kobce na betonové podlaze bez jakékoli pomoci. Až v období před „monstrprocesem“ ji téměř na konci jejího života odvezli do nemocnice ve Střešovicích.

Se strýcem Ctiborem a ostatními před soud postavena nebyla, to až o pár měsíců později. Poté byla převezena do ženské věznice v Pardubicích. Mně zde byla povolena jediná návštěva, a když jsem přijela do věznice, tak mi sdělili, že žádná návštěva povolena není.

Maturovala jsem v roce 1953 na střední zdravotnické škole. Po maturitě jsem si dodělala vyšší odbornou zdravotnickou školu a dostala místo na krajské hygienické stanici v laboratoři. Po mém propuštění v souvislosti s odchodem bratrů jsem se opět vrátila na krajskou hygienickou stanici, ovšem už jsem nemohla pracovat v laboratoři, ale jenom v umývárně skla. Zakrátko jsem nedostala prověrku a bylo mi doporučeno místo v třineckých ocelárnách. To však bylo vzhledem k mému fyzickému stavu nepřípustné, a tak jsem začala pracovat ve státním ústavu pro kontrolu léčiv. Po sňatku s Rudolfem Martinem jsme se přestěhovali do Konstantinových lázní, ovšem nyní žiji v Olomouci, kde se starám o domy, které mi byly v restituci navraceny.

Svého bratra Josefa jsem od útěku v roce 1953 viděla poprvé v roce 1969 na zájezdu do Kodaně, ovšem emigrace jsem z důvodu povinnosti ke své již velmi staré babičce Emě nevyužila. S bratrem Ctíradem jsem se poprvé viděla až po dlouhých 39 letech, v roce 1992.

Často se mě lidé ptají, proč bratři proti režimu takto vystupovali. Celý život jsem žila v Československu a samotnou mě překvapovalo, když jsem v devadesátých letech mluvila s mnoha lidmi a novináři, kolik informací ostatní (ne)měli. Nešlo jen o činnost a útěk mých bratrů, které byly interpretovány jako pouhé vraždění a terorismus, aniž by většina lidí věděla historické souvislosti. My jsme ty vědomosti měli ještě ze čtyřicátých let a mysleli jsme si, že to všichni věděli, co byl komunismus zač, akorát se o tom nemluvilo.

I rádio Svobodná Evropa bylo pro spoustu osob neznámé, a když se v devadesátých letech začalo vykřikovat „*Havel na Hrad!*“, většina obyvatel ani nevěděla, kdo Václav Havel byl. To udělaly až sdělovací prostředky.

Žádného ze svých životních rozhodnutí nelituji, jen mě mrzí, že z důvodu svého handicapu jsem se odboje nemohla účastnit osobně.

## RESUMÉ

### *EDICE VZPOMÍNEK ZDENY MAŠÍNOVÉ*

Autor v příspěvku mapuje životní osudy příslušníka československých legií, armády první Československé republiky a také druhého odboje, generála in memoriam Josefa Mašína. Životní osudy generála Mašína však zde nejsou představeny na základě studia archivních pramenů či literatury, ale na základě vzpomínek jeho dcery, Zdeny Mašínové ml.

Obraz hrdiny protinacistického odboje je tak popsán očima jeho nejmladšího potomka, díky vzpomínkám Zdeny Mašínové ml. se čtenář dozví dá o dosud neznámých detailech ze života generála Josefa Mašína i ostatních členů rodiny Mašíků.

Zdena Mašínová dále popisuje poválečné období a snahu její matky o nalezení svého manžela a o adekvátní ocenění jeho zásluh. Vypráví také o nalezení již známých motáků, které generál Mašín zanechal ve veřejných pankrácké věznice, a svým dětem tak zanechal pomyslný odkaz. V závěru popisuje svůj život a její boj o to, zdali bude statek rodu Mašíků opět patřit její rodině.

**Klíčová slova:** Josef Mašín, československá armáda, Tři králové, protinacistický odboj, Zdena Mašínová starší, bratři Mašínové, Zdena Mašínová mladší

**SUMMARY***PUBLICATION OF THE MEMORIES OF ZDENA MAŠÍNOVÁ JR.*

In this article, the author maps the life of a member of the Czechoslovak legions, the army of Czechoslovakia and anti-Nazi resistance, general in memoriam Josef Mašín. His life is not presented on a research of archive sources or literature, but on memories of his daughter, Zdena Mašínová jr.

The picture of the hero of the anti-Nazi resistance is presented through eyes of his youngest descendant, thanks to the memories of Zdena Mašínová jr. the reader gets acquainted with up to now unknown details of the life of general Josef Mašín and other members of the Mašín family.

Zdena Mašínová jr. also depicts the afterwar period and the efforts of her mother to find her husband and to get more adequate recognition of his resistance merits and also talks about finding the kites that general Mašín left in his cell in Pankrác prison that created a legacy for his children. At the end, Zdena Mašínová jr. describes her life in communism and her fight to get their family homestead back.

**Keywords:** Josef Mašín, Czechoslovak army, Three Kings, anti-Nazi resistance, Zdena Mašínová older, Mašín brothers, Zdena Mašínová younger

Mgr. Patrik Daniček  
Historický ústav  
Filozofická fakulta  
Masarykova univerzita  
Arna Nováka 1/1  
602 00 Brno  
Česká republika  
e-mail: patrik.danicek@gmail.com